

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

Навчально-науковий інститут права ім. Князя Володимира Великого
Кафедра господарського, трудового права та цивільно-правових дисциплін

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ПІДГОТОВКИ, НАПИСАННЯ ТА ЗАХИСТУ
КУРСОВИХ РОБІТ
з дисципліни «Цивільне право»
за спеціальністю: 081 «Право»**

Розглянуто та схвалено
на засіданні кафедри
господарського, трудового права
та цивільно-правових дисциплін
Протокол № 7 від 25.02.2019 р.
Завідувач кафедри
_____Юлдашев О.Х.

Київ-2019

Підготовлено професором кафедри господарського, трудового права та цивільно-правових дисциплін, кандидат юридичних наук, доцент Коваленко І.А.

Затверджено на засіданні кафедри господарського, трудового права та цивільно-правових дисциплін 25.02.2019 р. протокол № 7.

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту права Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол №11 від 12.02.2019р.)

Методичні рекомендації щодо написання курсових робіт з дисципліни «Цивільне право» для здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» / [Укл.: Коваленко І.А.] – Київ. МАУП, 2019. 24 с.

Методичні рекомендації містять основні вимоги до змісту, структури, написання та захисту курсових робіт.

ЗМІСТ

Розділ 1. Загальні положення

- 1.1. Загальні рекомендації щодо написання курсових робіт з дисципліни «Цивільне право» для здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»
- 1.2. Структура курсової роботи
- 1.3. Вимоги до оформлення курсової роботи

Розділ 2. Підготовка до захисту і захист курсової роботи з дисципліни «Цивільне право»

- 2.1. Подання курсової роботи до захисту
- 2.2. Захист курсової роботи
- 2.3. Оцінювання курсової роботи з дисципліни «Цивільне право»
- 2.4. Додатки

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Загальні вимоги до кваліфікаційної роботи для здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»

Практична діяльність сучасного фахівця з вищою освітою вимагає умінь самостійно ставити і вирішувати принципово нові завдання, у тій чи іншій формі проводити дослідження, творчо використовувати досягнення науки та постійно вдосконалювати свою кваліфікацію. Задля цього здобувач повинен володіти не лише необхідною системою фундаментальних і спеціальних знань, а й методологією наукових досліджень.

Підготовка курсових робіт з дисципліни «Цивільне право» є складовою здійснення освітнього процесу здобувачів ступеня вищої освіти Міжрегіональної академії управління персоналом, яка виконується відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», нормативних документів Міністерства освіти України, документів Міжрегіональної академії управління персоналом.

Підготовка курсової роботи з дисципліни «Цивільне право» є однією із форм навчання, самостійної наукової роботи з елементами дослідження, яка дозволяє закріпити, а певною мірою і поглибити вже отримані теоретичні знання з конкретного питання, проблеми навчальної дисципліни, що викладається на кафедрі.

Водночас, курсова робота дозволяє оцінити рівень теоретичної підготовки здобувача, а головне – його вміння самостійно працювати з першоджерелами, тлумачити і правильно застосовувати чинне законодавство. Виконання роботи спрямовує здобувачів на виявлення творчих здібностей, набуття навичок наукового дослідження, вміння самостійно аналізувати чинне законодавство, продемонструвати власне бачення проблеми та запропонувати шляхи її вирішення.

Мета, яка визначена вище, зумовлює необхідність серйозного творчого підходу до написання курсової роботи. Для успішного виконання цього

завдання здобувачам ступеня вищої освіти необхідно дотримуватись таких рекомендацій:

Варіант теми курсової роботи з дисципліни «Цивільне право» здобувач ступеня вищої освіти повинен обрати самостійно із числа тих, що зазначені у запропонованому кафедрою переліку. За погодженням із викладачем кафедри (науковим керівником) і завідувачем кафедри може обрати тему, якої немає у запропонованому переліку тем курсових робіт. При цьому тема, що пропонується здобувачем, повинна бути актуальною, тобто стосуватись проблемних питань теорії і практики обраної навчальної дисципліни.

Всі кваліфікаційні роботи обов'язково реєструються на кафедрах в «Журналах обліку курсових та кваліфікаційних робіт».

1.2. Структура курсової роботи з дисципліни «Цивільне право»

Курсова робота має чітко визначену структуру:

- 1) титульний аркуш
- 2) зміст
- 3) перелік умовних скорочень
- 4) вступ
- 5) основна частина
- 6) висновки
- 7) список використаних джерел
- 8) додатки.

Титульний аркуш повинен містити реквізити (Додаток 1).

Зміст, який містить назву та номери початкових сторінок усіх структурних частин роботи.

Перелік умовних скорочень.

Якщо в текст вводяться власні скорочення, необхідно дотримуватися правила, за яким перше згадування такої аббревіатури зазначається у круглих дужках після повної назви, далі по тексту - без розшифрування. При використанні певного символу необхідно, щоб одна й та сама величина за текстом була позначена однаково.

У випадку частого використання (понад три рази) в курсовій роботі умовних скорочень, після змісту подається перелік використаних умовних скорочень із роз'ясненням кожного з них.

Вступ, який розкриває сутність і стан розробки наукової проблеми, її практичну значущість, підстави й вихідні дані для розробки теми, теоретичний аналіз проблеми та попереднього досвіду її вивченості, містить методологічне обґрунтування проблеми. Обсяг текстової структури вступу становить до 7 сторінок. Відповідно до завдань і логіки дослідження подається коротко загальна структура роботи (не варто давати характеристику кожного розділу).

У вступі обґрунтовується необхідність проведення дослідження в такому порядку.

Актуальність теми. Розкривається шляхом аналізу та порівняння з відомими дослідженнями обраної проблеми, визначенням значимості для розвитку певного правового інституту, галузі знань, значення для відповідної галузі науки чи практики.

Мета дослідження пов'язана з предметом, а також результатом і шляхом його досягнення (кінцевий результат дослідження передбачає вирішення проблемної ситуації, яка відображає суперечність між типовим станом об'єкта дослідження в реальній практиці та вимогами суспільства до його ефективнішого функціонування). Мета кваліфікаційної роботи повинна відповідати її проблемі.

Завдання розкривають зміст предмета дослідження і можуть включати такі складові:

1) вирішення певних теоретичних питань, які входять до загальної проблеми дослідження (наприклад, виявлення сутності понять, явищ, процесів, подальше вдосконалення їхнього вивчення, розробка ознак, рівнів функціонування, критеріїв ефективності, принципів та умов застосування тощо);

2) усебічне (за необхідності й експериментальне) вивчення практики вирішення даної проблеми, виявлення її типового стану, недоліків і труднощів,

причин, особливостей передового досвіду (дає змогу уточнити, перевірити дані, опубліковані в спеціальних неперіодичних і періодичних виданнях, підняти їх на рівень наукових фактів, обґрунтованих у процесі спеціального дослідження);

3) обґрунтування необхідної системи заходів щодо вирішення даної проблеми;

4) експериментальна перевірка запропонованої системи заходів щодо відповідності її критеріям оптимальності, тобто досягнення максимально важливих у відповідних умовах результатів вирішення цієї проблеми за певних витрат часу і зусиль;

5) розробка методичних рекомендацій та пропозицій щодо використання результатів дослідження у практиці роботи відповідних органів, підрозділів, установ чи організацій.

Залежно від мети визначається предмет дослідження (*предметом* є значущі властивості об'єкта, окремі його аспекти, сегменти, функції чи зв'язки, які потрібно вивчити).

Завдання і предмет дослідження повинні відповідати структурі роботи і затвердженому змісту. Наповнення кожної частини кваліфікаційної роботи має визначатися її темою.

Основна частина рубрикується, як правило, за двома-трьома розділами, кожен із яких поділяється на підрозділи.

У першому розділі кваліфікаційної роботи висвітлюються теоретичні, теоретико-методологічні, історико-правові, соціально-психологічні й соціологічні аспекти проблеми.

Проводиться теоретичний аналіз проблеми і критичну оцінку різних поглядів, конкретний внесок різних науковців, наукових шкіл і напрямів; систематизацію і узагальнення фактів, візуальну їхню ілюстрацію, тощо.

У другому розділі кваліфікаційної роботи аналізується нормативно-правове чи організаційне регулювання проблеми, розкриваються позитивні й негативні аспекти реалізації тих чи інших аспектів регулювання.

Недопустимо:

- щоб збігалися назви одного розділу і теми курсової роботи (тоді інші розділи/підрозділи будуть просто зайвими);

- назви підрозділів збігалися з назвами розділів;

- назва не повинна складатися виключно з назви нормативно-правового акта, органу або організації;

не бажано використання абревіатур у найменуваннях розділів та підрозділів.

Змістовне наповнення кожного розділу курсової роботи визначається її темою, яка має бути розкрита з логічними переходами, аргументовано, уникаючи загальних слів, бездоказових тверджень, тавтологій. Тези необхідно підтверджувати фактами (зазначаючи їхню достовірність і типовість), думками різних авторів, результатами емпіричних даних, аналізом конкретного практичного досвіду. Варто уникати безсистемного викладення фактів без достатнього їхнього осмислення та узагальнення.

Особливу увагу варто звернути на забезпечення якості змістовності викладу матеріалу: логічність і послідовність, повноту і репрезентативність, широту використання нормативних і наукових джерел, загальну грамотність, відповідність стандартам і прийнятим правилам.

Обов'язковою умовою об'єктивності викладення матеріалу є посилання на автора: ким висловлена та чи інша думка, кому конкретно належить те чи інше положення.

Завершальна частина курсової роботи з цивільного права містить підсумки дослідження щодо вирішення порушеної проблеми. Висновки формулюються обґрунтовано, конкретно, логічно, не обтяжуючи додатково інформацією, у стверджувальній формі (*одержано, проаналізовано, вирішено*).

Висновки визначають найбільш важливі наукові та практичні (науково-практичні) результати дослідження, що відповідають поставленим завданням.

У висновках треба зазначити не тільки позитивне, що вдалося виявити в результаті написання роботи, а й недоліки та проблеми, а також конкретні рекомендації щодо їхнього усунення. Основна вимога - не повторювати зміст

вступу, основної частини роботи і висновків, зроблених у розділах. Загальними вимогами до висновку є: чіткість і логічність викладу, аргументованість основних положень, точність формулювань, конкретність викладу результатів роботи.

Список використаних джерел. Список подається відповідно до вимог Державного стандарту в такій послідовності: законодавчі та нормативно-правові акти; за абеткою навчальна та наукова література як вітчизняна, так і іноземна (мовою оригіналу), інтернет-ресурси.

Допускається список за частотою згадування в роботі.

Список використаних джерел свідчить про обсяг здійсненої автором роботи, рівень вивчення стану досліджуваної проблеми і навичок роботи з науковою літературою. Більшість джерел мають бути новітніми. Використання іноземних джерел є особливо важливим під час написання кваліфікаційної роботи (підвищує рейтинг роботи) (додаток 3);

Додатки (за необхідності) - різний за змістом допоміжний матеріал, який має додаткове, довідкове значення. До додатків належать: статистичні дані, бланки тестів і опитувальників, результати аналізу юридичних справ, проекти нормативно-правових актів, програми тренінгів та навчальних занять, опис конкретних методик, математичні результати досліджень, опис алгоритмів і програм вирішення завдань, ілюстрації допоміжного характеру тощо.

Додатки оформлюють як продовження письмової роботи на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини у порядку розміщення посилань у тексті роботи. Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках роботи, кожен такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і велика літера української абетки, що позначає додаток (наприклад, Додаток А), за винятком літер Г, Є, Ж, І, Ї, И, Й, О, Ч.

1.3. Вимоги до оформлення курсової роботи з дисципліни «Цивільне право»

Курсові роботи здобувачів повинні бути оформлені з урахуванням таких рекомендацій:

1. Курсова робота друкується на комп'ютері, з дотриманням таких вимог: шрифт Times New Roman, кегель (розмір шрифту) – 14, інтервал між строками – 1,5. Відступи від краю аркуша зверху, знизу – 20 мм, зліва – 30 мм, справа – 10 мм. Номер сторінки зазначається у правому верхньому куті аркуша, перша (титульна) сторінка включається до загальної нумерації, але номер сторінки на ній не проставляється.

В окремих випадках дозволяється виконання роботи шляхом її власноручного написання розбірливим почерком на стандартних аркушах формату А-4.

На останній сторінці курсової роботи ставиться власноручний підпис здобувача і дата закінчення написання роботи.

2. Обсяг курсової роботи з цивільного права має бути 25-30 сторінок друкованого тексту (30-35 рукописного тексту). Титульна сторінка, план, перелік умовних позначень, перелік використаних джерел (літератури) і додатки не зараховуються до основного обсягу роботи. При наявності плагіату курсова робота не допускається до захисту.

3. При оформленні посилань на монографічну та спеціальну літературу необхідно дотримуватися таких правил:

- дослівно запозичений текст береться у лапки;
- при перекладі з іноземних мов, зокрема з російської, текст у лапки не береться, але робиться відповідне посилання.

НАПРИКЛАД:

Як зазначає І.Л. Ільченко, освідування громадян, які не мають у кримінальній справі ніякого процесуального статусу, не припустиме [12, с. 133];

- при посиланні на закони, інші нормативно-правові акти, постанови

Пленуму Верховного Суду України, тощо необхідно робити такі ж посилання. Сам текст у лапки не береться.

- *посилання* оформлюються у квадратних дужках по тексту, де зазначається номер джерела у «СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» та сторінка, або кілька сторінок (перша і друга цифри розділюються комою);

- *ініціали*, як правило, ставляться перед прізвищем автора, який згадується в тексті, наприклад [12, с. 133].

РОЗДІЛ 2

ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ І ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО»

2.1. Подання курсової роботи до захисту

До захисту допускаються роботи здобувачів вищої освіти, які виконали на належному рівні вимоги щодо написання курсової роботи, подали у встановлений термін роботу на кафедру. Робота подається в одному примірнику, в друкованому вигляді (може допускатися рукопис).

Термін подання курсової роботи на кафедру для перевірки науковим керівником - не пізніше ніж за чотирнадцять днів до захисту.

2.2. Рецензування та захист курсової роботи

Протягом 14 днів після отримання курсової роботи науково-педагогічний працівник кафедри за результатами перевірки курсової роботи готує письмову рецензію. Загалом оцінка курсової роботи залежить від повноти розкриття теми, обґрунтованості основних положень роботи та сформульованих висновків, вміння та ефективності аналізу нормативних і літературних джерел, якості оформлення. З урахуванням усіх зауважень науково-педагогічний працівник приймає одне з таких рішень: *“Робота не допущена до захисту”*; *“Робота допущена до захисту”*.

“Робота не допущена до захисту”. Курсова робота може бути не допущена до захисту з таких причин: 1) численні (істотні) порушення вимог щодо підготовки та оформлення роботи; 2) низький теоретичний рівень викладення матеріалу; 3) неповне чи невідповідне висвітлення теми; 4) надходження на кафедру двох однакових за змістом робіт; 5) плагіат. Конкретні причини, через які курсова робота не допущена до захисту, чітко зазначаються у рецензії.

У разі, якщо курсова робота не допущена до захисту, вона має бути виконана знову, при цьому тема може бути змінена науково-педагогічним працівником кафедри. Доопрацьована (перероблена) курсова робота подається

здобувачем на кафедрі разом із роботою, яка раніше не була допущена. Захист такої роботи здійснюється в індивідуальному порядку.

“Робота допущена до захисту”. Курсова робота з дисципліни «Цивільне право» визнається допущеною до захисту в тому випадку, якщо вона відповідає вимогам щодо її підготовки та оформлення, у ній повно, на достатньому теоретичному рівні висвітлюються всі питання, пов’язані з обраною темою, чітко простежується аргументована позиція автора.

Науково-педагогічний працівник кафедри також може прийняти таке рішення у тому випадку, якщо курсова робота загалом оцінюється позитивно, проте відсутність або неповнота викладення у ній окремого питання, допущені неістотні недоліки у її підготовці та оформленні не дозволяють безумовно допустити роботу до захисту.

Готуючись до захисту, здобувач повинен ґрунтовно вивчити весь матеріал за темою роботи. Особливу увагу необхідно приділяти зауваженням, які викладені у рецензії та по тексті роботи. Саме з відповіді на ці зауваження повинен розпочинатися захист.

Захист проводиться в порядку, який визначає науково-педагогічний працівник. Під час захисту курсової роботи, крім питань з проблем, які не повно висвітлені у роботі, або з яких були висловлені зауваження, науково-педагогічний працівник, який проводить захист, може ставити й інші запитання як за темою роботи, так і ширші від неї. Такі запитання призначені для більш точного визначення рівня, на якому здобувач володіє матеріалом як за темою курсової роботи, так і загалом з навчальної дисципліни.

2.3. Оцінювання курсової роботи з дисципліни «Цивільне право»

Підсумкова оцінка за курсову роботу виставляється з урахуванням рівня підготовки самої роботи, виступу та відповідей на запитання під час її захисту за шкалою: “відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”.

Оцінку “*відмінно*” отримує здобувач, курсова робота якого підготовлена відповідно до цих рекомендацій, містить елементи новизни, а її результати мають практичне значення, свідчить про вміння здобувача користуватись раціональними прийомами пошуку, збирання та систематизації інформації, здатність працювати з нормативно-правовими актами. Обов'язковою вимогою щодо отримання найвищої оцінки є стисла, логічна і вільно проголошена доповідь, здатність аргументовано захищати свої пропозиції та погляди, а також правильні відповіді на запитання науково-педагогічного працівника під час захисту.

Це засвідчує те, що здобувач вільно володіє теоретичним матеріалом, вміє правильно тлумачити закони, самостійно, грамотно й аргументовано пояснювати і обґрунтовувати сутність проблем, проявляти ініціативу, пропонувати у необхідних випадках свої ідеї, висновки, пропозиції.

Оцінка “*добре*” ставиться у разі, якщо тема курсової роботи розкрита, але не всі поставлені завдання вирішені повністю, недостатньо використані необхідні нормативні і доступні літературні джерела, є зауваження науково-педагогічного працівника, викладені у рецензії, доповідь на захисті логічна та вільно проголошена, а відповіді на поставлені запитання в основному правильні.

Це засвідчує те, що здобувач володіє теоретичним матеріалом, вміє пов'язати теоретичні знання з практикою, правильно розуміє закони, однак має певні труднощі з аналізом і оцінкою наукових позицій та достатнім обґрунтуванням правозастосування у конкретній практичній ситуації.

На “*задовільно*” оцінюється курсова робота, в якій тема в основному розкрита, але наявні недоліки змістовного характеру, нечітко сформульована мета та завдання курсової роботи, аналітична частина має елементи описовості, використані окремі положення нормативно-правових актів, що були змінені чи

втратили чинність, пропозиції обґрунтовані непереконливо, висновки неповністю відповідають основному змісту та спрямованості роботи, є зауваження науково-педагогічного працівника, викладені у рецензії, доповідь на захисті не висвітлює результати наукового дослідження, не всі відповіді на запитання науково-педагогічного працівника правильні та повні.

Це засвідчує те, що здобувач засвоїв тільки основні теоретичні питання навчальної дисципліни, загалом правильно викладає матеріал і законодавчі положення, однак не може стати учасником наукової дискусії з проблемних питань, має труднощі у застосуванні норм права на практиці.

Оцінка “незадовільно” ставиться у разі, якщо в курсовій роботі нечітко сформульовані актуальність, мета та завдання дослідження, аналіз об’єкту дослідження виконано несистемно і поверхнево, запропоновані висновки не випливають із результатів виконаного аналізу або такий взагалі відсутній, оформлення роботи багато в чому не відповідає вимогам, є численні і ґрунтовні зауваження науково-педагогічного працівника, викладені у рецензії, доповідь на захисті нечітка і малозрозуміла, відповіді на запитання неточні або неповні.

Це засвідчує те, що здобувач не володіє необхідним теоретичним матеріалом з навчальної дисципліни, не орієнтується у чинному законодавстві, не вміє застосувати його положення на практиці, допускає плагіат.

Здобувачі, які через низький рівень підготовки не змогли захистити курсову роботу і отримали оцінку “незадовільно” не допускаються до складання екзамену з відповідної навчальної дисципліни. У цьому разі захист курсової роботи такими здобувачами та складання ними екзамену здійснюється в індивідуальному порядку.

За рішенням науково-практичного працівника, курсові роботи, які підготовлені на високому теоретичному рівні та оформлені згідно з правилами, в яких висвітлена аргументована позиція автора, пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства, що заслуговують на увагу, цікавий аналіз матеріалів правозастосовної практики тощо, можуть бути визнані такими, що не потребують захисту. Авторам таких робіт автоматично виставляється оцінка

“відмінно”.

Здобувачі, які беруть активну участь у науково-дослідній роботі, підготували наукове дослідження, і стосовно яких на засіданні кафедри спеціально-правових дисциплін прийняте рішення про доцільність їхньої участі у щорічній науково-практичній конференції здобувачів, слухачів та студентів університету, звільняються від написання курсової роботи. У цьому випадку наукова робота зараховується як курсова, а авторам автоматично виставляється оцінка “відмінно”.

Бали за кваліфікаційну роботу обраховуються і визначаються за 100-бальною шкалою («А», «В», «С», «D», «E», «FX» «F»). Бал ставиться в заліковій книжці та у відомості.

**Міжрегіональна академія управління персоналом
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ІМЕНІ КНЯЗЯ ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО
Кафедра господарського, трудового права
та цивільно-правових дисциплін**

КУРСОВА РОБОТА

з навчальної дисципліни «Цивільне право»

на тему: _____

Виконав: здобувач ступеня вищої
освіти бакалавра (чи спеціаліста)
__ курсу _____ групи
напряму підготовки _____
спеціальність _____

(прізвище та ініціали)
Керівник _____
(посада, науковий ступінь,
вчене звання, прізвище та ініціали)

**ПРИКЛАДИ
ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ
У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ КУРСОВОЇ РОБОТИ
з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с. 3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с. 4. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с. 5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с. 6. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с. 7. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с. 8. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с. 3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.
Чотири і більше авторів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ,

	<p>2016. 528 с.</p> <ol style="list-style-type: none"> Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<ol style="list-style-type: none"> Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора	<ol style="list-style-type: none"> 25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
Багатотомні видання	<ol style="list-style-type: none"> Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Синицына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. Харьков : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.

Автореферати дисертацій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с. 2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. 3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.
Дисертації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII - початок XX ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с. 2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. 3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.
Законодавчі та нормативні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. 3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48-49. Ст. 536. 4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017). 5. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543. 6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10. 7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141. 8. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.
Архівні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Лист Голови Співки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71. 2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3. 3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.
Патенти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с. 2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.

Препринти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1). 2. Шилияев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. центр«Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).
Стандарти	<ol style="list-style-type: none"> 1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. 3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
Каталоги	<ol style="list-style-type: none"> 1. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с. 2. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с. 3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.
Бібліографічні покажчики	<ol style="list-style-type: none"> 1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с. 2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10). 3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування). 4. Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одісей, 2003. 128 с. 5. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).
Частина видання: книги	<ol style="list-style-type: none"> 1. Баймуратов М. А. Имплементация норм международного права и роль Конституционного Суда Украины в толковании международных договоров / М. А. Баймуратов. <i>Михайло Баймуратов: право як буття вченого</i> : зб. наук. пр. до 55-річчя проф. М. О. Баймуратова / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. К., 2009. С. 477–493. 2. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Тридцять лет с экологическим правом</i> : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212. 3. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195–197.

	<p>4. Алексеев В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.</p>
<p>Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді)</p>	<p>1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136.</p> <p>2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137.</p> <p>3. Кононенко Н. Методологія толерантності в системі суспільних відносин. <i>Формування толерантного свідомості в суспільстві</i> : матеріали VII міжнарод. антитерорист. форуму (Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Київ, 2011. С. 145–150.</p> <p>4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.</p> <p>5. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.</p>
<p>Частина видання: довідкового видання</p>	<p>1. Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673.</p> <p>2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.</p> <p>3. Сірий М. І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.</p>
<p>Частина видання: продовжуваного видання</p>	<p>1. Коломоєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формування їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46.</p> <p>2. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159.</p> <p>3. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218.</p> <p>4. Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.</p>
<p>Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)</p>	<p>1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92.</p> <p>2. Коломоєць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79.</p> <p>3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.</p> <p>4. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>. 2017. 20-26 жовт.</p>

	(№ 42). С. 14–15. 5. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe ₂ : ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i> . 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.
Електронні ресурси	1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). 2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i> . 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf . 3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i> . Запоріжжя, 2015. № 3. – С. 20–27. – URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf . (дата звернення: 15.11.2017). 4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i> . 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006 .

Бібліографічний опис оформлюється згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання», який установлює види бібліографічних посилань, правила та особливості їхнього складання і розмішування у документах.

ДСТУ 8302:2015 містить інформацію про:

- види бібліографічних посилань та правила їхнього складання;
- особливості складання комплексного бібліографічного посилання;
- особливості складання бібліографічного посилання на електронний ресурс;
- особливості складання бібліографічного посилання на архівний документ